Eiropas Parlaments
2024-2029

Ārlietu komiteja

2025/2019(INI)

10.2.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par Komisijas 2023. un 2024. gada ziņojumiem par Kosovu
(2025/2019(INI))

Ārlietu komiteja

Referents: *Riho Terras*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 9

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTS IR SAŅĒMIS PIENESUMU 10

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par Komisijas 2023. un 2024. gada ziņojumiem par Kosovu
(2025/2019(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Kosovu, no otras puses[1], kurš stājās spēkā 2016. gada 1. aprīlī,

– ņemot vērā Kosovas 2022. gada 15. decembra pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā,

– ņemot vērā Kosovas 2022. gada 12. maija pieteikumu dalībai Eiropas Padomē,

– ņemot vērā Pamatnolīgumu starp Eiropas Savienību un Kosovu par vispārīgiem principiem Kosovas dalībai Savienības programmās[2], kurš ir spēkā kopš 2017. gada 1. augusta,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 15. septembra Regulu (ES) 2021/1529, ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA III*)[3],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 14. maija Regulu (ES) 2024/1449, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu[4],

– ņemot vērā Saloniku Eiropadomes prezidentūras 2003. gada 19. un 20. jūnija sanāksmes secinājumus,

– ņemot vērā deklarācijas, kas pieņemtas ES un Rietumbalkānu samitos 2023. gada 13. decembrī un 2024. gada 18. decembrī Briselē,

– ņemot vērā 2014. gada 28. augustā sākto Berlīnes procesu,

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. februāra paziņojumu "Pievienošanās procesa uzlabošana — ticama ES perspektīva Rietumbalkāniem" (COM(2020)0057),

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 6. oktobra paziņojumu "Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem" (COM(2020)0641),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 8. novembra paziņojumu "2023. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku" (COM(2023)0690), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments "2023. gada ziņojums par Kosovu" (SWD(2023)0692),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 8. novembra paziņojumu "Jauns izaugsmes plāns

[1] OV L 71, 16.3.2016., 3. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[2] OV L 195, 27.7.2017., 3. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/1388/oj.
[3] OV L 330, 20.9.2021., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[4] OV L, 2024/1449, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

Rietumbalkāniem”(COM(2023)0691),

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 20. marta paziņojumu par reformām pirms paplašināšanās un politikas pārskatiem (COM(2024)0146),

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 30. oktobra paziņojumu “2024. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku” (COM(2024)0690), kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments “2024. gada ziņojums par Kosovu” (SWD(2022)0692),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 31. maija un 2024. gada 13. jūnija pārskatā un valstu novērtējumos iekļauto vērtējumu par Kosovas ekonomikas reformu programmu,

– ņemot vērā ES un Rietumbalkānu un Turcijas ekonomikas un finanšu dialoga kopīgos secinājumus, ko Padome pieņēma 2023. gada 16. maijā, un ES un Rietumbalkānu partneru, Turcijas, Gruzijas, Moldovas Republikas un Ukrainas ekonomikas un finanšu dialoga kopīgos secinājumus, ko Padome pieņēma 2024. gada 14. maijā,

– ņemot vērā ANO Drošības padomes 1999. gada 10. jūnija Rezolūciju Nr. 1244, Starptautiskās Tiesas (ST) 2010. gada 22. jūlija konsultatīvo atzinumu par to, vai vienpusējā Kosovas neatkarības pasludināšana atbilst starptautiskajām tiesībām, un ANO Ģenerālās asamblejas 2010. gada 9. septembra Rezolūciju Nr. 64/298, kurā atzīts šā ST atzinuma saturs un pausta atzinība ES gatavībai veicināt dialogu starp Serbiju un Kosovu,

– ņemot vērā 2013. gada 19. aprīļa pirmo vienošanos par principiem, kas reglamentē attiecību normalizēšanu starp Serbijas un Kosovas valdībām, 2015. gada 25. augusta nolīgumus un notiekošo ES veicināto dialogu attiecību normalizēšanai,

– ņemot vērā 2023. gada 27. februāra Briseles vienošanos, kā arī 2023. gada 18. marta Ohridas pamatnolīgumu un tam pievienoto īstenošanas pielikumu,

– ņemot vērā Padomes 2023. gada 3. jūnija Lēmumu (KĀDP) 2021/1095, ar ko groza Vienoto rīcību 2008/124/KĀDP par Eiropas Savienības Tiesiskuma misiju Kosovā (*EULEX Kosovo*)[5], ar kuru misijas pilnvaru termiņu pagarināja līdz 2023. gada 14. jūnijam,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2023. gada 19. aprīļa Regulu (ES) 2023/850, ar kuru groza Regulu (ES) 2018/1806, ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru valstspiederīgajiem minētā prasība neattiecas (Kosova)[6],

– ņemot vērā Eiropas Savienības vēlēšanu novērošanas misijas galīgo ziņojumu par 2021. gada pašvaldību vēlēšanām Kosovā,

– ņemot vērā ES un Kosovas Stabilizācijas un asociācijas padomes ceturto sanāksmi, kas notika 2021. gada 7. decembrī Briselē,

[5] OV L, 146/22, 6.6.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj.
[6] OV L 110, 25.4.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj.

– ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Kosovu,

– ņemot vērā kopīgos ieteikumus, kas tika pieņemti ES un Kosovas Stabilizācijas un asociācijas parlamentārās komitejas 12. sanāksmē, kura notika 2024. gada 9. decembrī,

– ņemot vērā organizācijas "Transparency International" sagatavoto 2023. gada korupcijas uztveres indeksu,

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

– ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā paplašināšanās politika ir viens no efektīvākajiem ES ārpolitikas instrumentiem un viena no sekmīgākajām rīcībpolitikām pamatreformu stimulēšanai un veicināšanai;

B. tā kā demokrātija un tiesiskums ir pamatvērtības, uz kurām balstās ES;

C. tā kā katra paplašināšanās procesā iesaistītā valsts tiek vērtēta pēc tās nopelniem un tā kā pievienošanās grafiku un progresu nosaka nepieciešamo reformu īstenošana;

D. tā kā ES ir lielākā finansiālā atbalsta sniedzēja Kosovai,

Apņemšanās pievienoties ES

1. atzinīgi vērtē Kosovas apņemšanos pievienoties ES, kas atspoguļo skaidru stratēģisko ģeopolitisko izvēli, un tās iedzīvotāju stingro atbalstu Kosovas virzībai uz Eiropu;

2. vēlreiz pauž stingru pārliecību, ka Kosovas nākotne ir Eiropas Savienībā un visi centieni valstij izkļūt no "pelēkās zonas" ir gan Kosovas, gan ES iedzīvotāju interesēs, jo īpaši saistībā ar aizvien lielāko sāncensību ar autoritāriem režīmiem;

3. atbalsta Kosovas pieteikumu dalībai ES; aicina tās dalībvalstis, kuras vēl nav atzinušas Kosovas neatkarību, to nekavējoties darīt;

4. atzinīgi vērtē vīzu režīma liberalizāciju, par ko vienojās 2022. gada decembrī un kas ir spēkā kopš 2024. gada 1. janvāra, un kas ir konkrēta izpausme Kosovas aizvien ciešākajām attiecībām ar ES;

5. norāda uz reālo progresu tādās jomās kā tiesiskums, brīvība un drošība, cīņa pret organizēto noziedzību un funkcionējoša tirgus ekonomika; pauž nožēlu par to, ka panākumi tiesiskuma jomā joprojām ir ierobežoti;

6. atzinīgi vērtē Kosovas pastāvīgo saskaņotību ar ES ārpolitiku un drošības politiku, jo īpaši to, ka tā stingri nosoda Krievijas agresijas karu pret Ukrainu un īsteno ES pieņemtos ierobežojošos pasākumus, kas vērsti pret Krieviju un Baltkrieviju;

7. prasa nekavējoties atcelt pret Kosovu vērstos ES pasākumus, kuri vairs nav pamatoti un ir pretrunā Kosovas apliecinātajai apņēmībai ievērot Eiropas vērtības un tās saskaņotībai ar ES politiku;

8. atkārtoti pauž atbalstu Kosovas pieteikumam dalībai Eiropas Padomē un valsts plānam pievienoties NATO programmai "Partnerattiecības mieram";

Demokrātija un tiesiskums

9. atzinīgi vērtē nozīmīgo progresu, kas panākts, lai īstenotu lielāko daļu ES vēlēšanu novērošanas misijas jau sen sniegto ieteikumu un nāktu klajā ar vienprātībā balstītu likumu par vispārējām vēlēšanām; norāda, ka tas ir pienācīgs pamats demokrātisku vēlēšanu rīkošanai saskaņā ar starptautiskajām un reģionālajām normām; norāda, ka saskaņā ar Kosovas prezidentes uzaicinājumu Eiropas Savienība nosūtīja ES vēlēšanu novērošanas misiju, kas ietvēra novērotāju delegāciju Eiropas Parlamenta deputātu sastāvā, lai novērotu parlamenta vēlēšanas Kosovā 2025. gada 9. februārī;

10. atzinīgi vērtē likuma par īpašu prokuratūru pieņemšanu un panākto korupcijas lietu izskatīšanā, vienlaikus uzsverot, ka rezultātus joprojām ietekmē resursu ierobežojumi un objektivitātes trūkums;

11. ar bažām norāda, ka korupcijas uztveres indeksā Kosovai joprojām ir neapmierinošs vērtējums; uzsver — lai iegūtu iedzīvotāju uzticēšanos, ir vajadzīgas ne tikai likumdošanas reformas, bet arī redzami rezultāti korupcijas lietu izmeklēšanā un attiecīgā kriminālvajāšanā un notiesāšanā;

12. pauž nopietnas bažas par Kosovas tiesu sistēmas sistēmisko neaizsargātību, jo īpaši attiecībā uz tiesu sistēmas neatkarību un varas dalīšanas ievērošanu; atkārtoti pauž bažas par tiesas prāvu aizkavēšanos un valdības amatpersonu pausto kritiku par atsevišķās lietās pieņemtiem tiesas lēmumiem;

13. atzinīgi vērtē Kosovas serbu dalību parlamenta vēlēšanās un mudina viņu ievēlētos pārstāvjus uz aktīvu darbību saskaņā ar Kosovas tiesisko regulējumu Kosovas turpmākas labklājības atbalstam;

14. norāda, ka pastāvīgi pieaug ar organizēto noziedzību saistīto apsūdzību un spriedumu skaits, taču uzsver, ka prokuratūras dienestiem un policijai ir jāpastiprina kopējā rīcība pret noziedzīgām grupām un tīkliem; pauž bažas par drošības problēmām Kosovas ziemeļu daļā, jo īpaši pēc uzbrukuma Banjskā 2023. gada septembrī, kas prasīja ievērojamus policijas resursus;

15. vēlreiz apstiprina apņēmību uzturēt un stiprināt sadarbību ar Kosovas Asambleju un tās locekļiem, izmantojot pašreizējos Parlamenta demokrātijas atbalsta instrumentus un iniciatīvas, lai atbalstītu demokrātiskos procesus saistībā ar Kosovas virzību uz Eiropu; uzskata, ka šai partnerībai var dot jaunu sparu un to vēl vairāk stiprināt pēc 2025. gada 9. februārī notikušajām vēlēšanām;

16. nosoda nopietnos drošības incidentus Kosovas ziemeļos 2024. gada novembra beigās, no kuriem visnopietnākais atgadījums norisinājās netālu no Vrages ciemata Zubina Potokā, kur, izmantojot sprāgstierīces, tika nodarīti bojājumi Ibaras-Lepenacas sistēmas galvenajam kanālam; pauž atbalstu Kosovas iestādēm šo noziedzīgo darbību pilnīgā izmeklēšanā un vainīgo saukšanā pie atbildības;

Pamatbrīvības un cilvēktiesības

17. norāda, ka Kosovai ir nepieciešamā institucionālā struktūra cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai; tomēr uzsver, ka cilvēktiesību aizsardzība joprojām ir vāja ierobežoto cilvēkresursu un finanšu resursu dēļ;

18. atzīmē Kosovas plurālistisko mediju vidi un uzsver neatkarīgās mediju komisijas lomu, kuras autonomija lēmumu pieņemšanā ir stingri jānodrošina; prasa nodrošināt lielāku pārredzamību attiecībā uz mediju īpašumtiesībām un finansējumu, lai uzlabotu mediju neatkarību un plurālismu;

19. pauž nopietnas bažas par to, ka ievērojami pieaug pret žurnālistiem vērsti uzbrukumu skaits, kā arī stratēģiska tiesvedība pret sabiedrības līdzdalību (*SLAPP* lietas);

Izlīgums un labas kaimiņattiecības

20. atzinīgi vērtē Kosovas iesaistīšanos vairākās reģionālās sadarbības iniciatīvās un mudina to pastiprināt izlīguma centienus un meklēt risinājumus pagātnes strīdiem;

21. vēlreiz pauž pilnīgu atbalstu ES veicinātajam dialogam un atzinīgi vērtē *Peter Sørensen* iecelšanu par ES īpašo pārstāvi Belgradas un Prištinas dialogā;

22. vēlreiz uzsver to, cik svarīga ir gan Kosovas, gan Serbijas iestāžu konstruktīva iesaistīšanās nolūkā panākt visaptverošu juridiski saistošu normalizācijas nolīgumu; aicina gan Kosovu, gan Serbiju izvairīties no vienpusējām darbībām, kas varētu saasināt spriedzi; aicina ievērot un pilnībā īstenot visus iepriekšējos nolīgumus, arī par Serbu vairākuma pašvaldību asociācijas/kopienas izveidi; aicina sarunu puses atjaunot visu Kosovas iestāžu pilnīgu darbību;

23. sagaida, ka Kosova un Serbija pilnībā sadarbosies un veiks visus vajadzīgos pasākumus, lai aizturētu un ātri sauktu pie atbildības tos, kas 2023. gadā izdarīja teroristisku uzbrukumu Banjskā; pauž nožēlu par to, ka Serbija joprojām nav saukusi pie atbildības vainīgos, jo īpaši *Srpska Lista* priekšsēdētāja vietnieku *Milan Radoičić*; atkārto, ka bez kavēšanās pie atbildības jāsauc un jātiesā arī Zubina Potokas teroristiskā uzbrukuma izdarītāji;

24. aicina Komisijas priekšsēdētājas vietnieci / Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos un Komisiju ieņemt proaktīvāku lomu dialoga procesa vadībā; aicina palielināt Eiropas Parlamenta lomu dialoga veicināšanā;

25. nosoda jebkādas darbības, kas rada draudus stabilitātei un apdraud izlīguma procesu, cita starpā spriedzi Kosovas ziemeļos; uzsver, ka abām pusēm ir pilnībā jāīsteno visas panāktās vienošanās un jāizvairās no vienpusējām darbībām, kas varētu saasināt spriedzi; aicina Kosovas policiju nodrošināt, ka tā pilnībā ievēro visas tiesiskuma un cilvēktiesību prasības, un gādāt par to, lai Kosovas ziemeļos tiktu izvietoti etniski reprezentatīvi spēki pilnīgā saskaņā ar tiesiskajām prasībām; atgādina, ka par miera un tiesiskuma uzturēšanu kopīgi atbild visi Kosovas iedzīvotāji;

Sociālekonomiskās reformas

26. atzinīgi vērtē Kosovas aktīvo dalību Jaunā izaugsmes plāna Rietumbalkāniem — kura mērķis ir padziļināt ar ES saistītās reformas un samazināt sociālekonomisko plaisu starp

ES dalībvalstīm un Rietumbalkānu valstīm — īstenošanā;

27. atzinīgi vērtē Kosovas panākto progresu funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidē un mudina Kosovu īstenot strukturālās reformas, kas vajadzīgas, lai novērstu fiskālās problēmas;

28. ņem vērā Kosovas vājo progresu sabiedrisko pakalpojumu digitālajā pārveidē; uzsver, ka tai ir jānodrošina saskaņotība ar ES tiesību aktiem digitālajā jomā;

29. mudina Kosovas valdību nodrošināt labāku piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem; norāda, ka veselības aprūpes izdevumi joprojām ir otrie mazākie reģionā;

Enerģētika, vide, ilgtspējīga attīstība un savienotība

30. norāda, ka Kosova ir panākusi zināmu progresu energoapgādes drošības jomā, tomēr joprojām ir lielā mērā atkarīga no novecojušām, ļoti piesārņojošām spēkstacijām, kas rada nopietnu veselības un vides apdraudējumu; norāda, ka Kosovai ir jānodrošina savas enerģētikas programmas 2022.–2025. gadam ātra īstenošana, lai sasniegtu tās vērienīgos mērķus;

31. mudina Kosovu uzlabot atbilstību maksimāli pieļaujamo emisiju rādītājiem, uzlabot vides apsvērumu iekļaušanu nozaru politikā un pieņemt nepieciešamos pasākumus piesārņojuma kontrolei un atkritumu apsaimniekošanai saskaņā ar starptautiskajiem standartiem;

°

° °

32. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Eiropadomes priekšsēdētājam, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniecei / Savienības Augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos, dalībvalstu valdībām un parlamentiem, kā arī Kosovas prezidentei, valdībai un Nacionālajai asamblejai.

PASKAIDROJUMS

Eiropas Parlaments cieši seko līdzi politiskajiem un sociālekonomiskajiem notikumiem Kosovā un iesniedz savu ziņojumu pēc Eiropas Komisijas progresa ziņojuma par Kosovu. Pēc iepriekšējā ziņojuma, kas pieņemts 2023. gadā, Eiropas Parlaments atgriezīsies pie gada ziņojumu kārtības, ko 2024. gadā nebija iespējams ievērot sakarā ar Eiropas Parlamenta vēlēšanām un jaunās Komisijas veidošanu.

Rezumējot, Kosova 2023. un 2024. gadā ir spērusi nozīmīgus soļus vēlēšanu reformu, ekonomikas noturības un pamattiesību aizsardzības jomā. Tomēr joprojām ir risināmi uzdevumi saistībā ar tiesu sistēmas reformām, mediju brīvību, valsts pārvaldes efektivitāti un sabiedrisko pakalpojumu digitalizāciju. Lai Kosova virzītos uz integrāciju Eiropā, ir ļoti svarīgi nezaudēt apņēmību īstenot visaptverošas reformas un iekļaujošu pārvaldību.

Vairāki no Kosovas uzdevumiem ir pārmantoti, un to atrisināšana prasa visa reģiona iesaisti plašākā Eiropas Savienības integrācijas procesā. Prištinas un Belgradas dialogs, kas tika uzsākts, lai rastu visām pusēm pieņemamu kompromisu, diemžēl nav devis gaidītos rezultātus. Eiropas Komisijai tās jaunajā sastāvā, kā arī Eiropas Parlamentam un dalībvalstīm ir noteikti jādara viss iespējamais, lai nodrošinātu, ka Prištinas un Belgradas dialogs turpinās ar atjaunotu sparu. Tādēļ ļoti atzinīgi vērtējama ir jaunā īpašā pārstāvja *Peter Sørensen* iecelšana.

Eiropas Savienības paplašināšanās ir bijusi viens no svarīgākajiem ES veiksmes stāstiem, un tai jāturpinās. Paplašināšanās plašākais ģeopolitiskais mērķis ir Eiropas kartē dzēst t. s. pelēkās zonas. Būtiskajām pārmaiņām, kas notikušas saistībā ar Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, ir jāpalielina Eiropas Savienības gatavība stāties pretī konkurējošiem autoritāriem globāliem rīcībspēkiem. Gan Krievija, gan Ķīna ir parādījušas, ka tām ir ļoti skaidras intereses Rietumbalkānos.

Ar šo ziņojumu referents vēlas sniegt pārskatu un Eiropas Parlamenta novērtējumu par svarīgākajiem sasniegumiem un grūtībām, ar kurām Kosova saskaras šodien un saskarsies tuvākajā nākotnē. Šajā ziņojumā, protams, nav iespējams aptvert visas problemātiskās jomas un uzdevumus. Viens no svarīgajiem priekšnoteikumiem šā ziņojuma sagatavošanai bija iespēja apmeklēt Kosovu faktu vākšanas misijas ietvaros un tikties ar valdības amatpersonām, opozīcijas līderiem un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Šā ziņojuma sagatavošanas nolūkā tika veiktas ļoti noderīgas viedokļu apmaiņas ar dažādu Eiropas Savienības iestāžu un starptautisko organizāciju pārstāvjiem, un referents par to ir ļoti pateicīgs.

PIELIKUMS. VIENĪBAS VAI PERSONAS, NO KURĀM REFERENTS IR SAŅĒMIS PIENESUMU

Saskaņā ar Reglamenta I pielikuma 8. pantu referents apliecina, ka, gatavojot ziņojuma projektu, pirms tā pieņemšanas komitejā viņš ir saņēmis pienesumu no šādām vienībām vai personām:

Vienība un/vai persona
European External Action Service (EEAS)

Par šī saraksta sagatavošanu ir atbildīgs vienīgi referents.